

Н. О. Кодацька, кандидат соціологічних наук,
доцент кафедри економіки та соціально-
трудових відносин Університету
митної справи та фінансів

АНАЛІЗ ДЕМОГРАФІЧНИХ ФАКТОРІВ ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОГО РИНКУ ПРАЦІ В УКРАЇНІ ТА В КРАЇНАХ ЄВРОСОЮЗУ

Розглянуто особливості функціонування і розвитку молодіжного ринку праці. Розкрито механізм впливу демографічних факторів на формування чисельності економічно активного населення. Досліджено процеси природного та механічного руху населення, їхній вплив на формування ринку праці молоді. Проведено структурно-порівняльний аналіз статевого складу населення з метою визначення пропорцій певних його вікових груп.

Ключові слова: демографічний розвиток; процес депопуляції; рівень зайнятості; ринок праці молоді; статево-вікова структура населення.

The aim of the article is consideration features of functioning youth market of labour and opening the mechanism of influence demographic factors development on forming of quantity economically active population. A demographic factor negatively influences to the market of labour, coming forward as an original terminator of the economy growing. Under a demographic factor we understand the natural recreation of labour resources that is characterized by correlation of contingents that enter into capable of working age and contingents that stop labour activity.

The article describes researches processes of natural and mechanical motion of population and their influence on forming of labour-market are young. To quality demographic descriptions that influence on the level of social labour activity of labour force, we take the age-related and sexual structures, level of qualification, labour mobility of labour force, her ability to develop.

The result of this paper is realization of comparative analysis for sexual composition of population with the aim of determination proportions separated from the age-related groups. The quantity of population junior capable of working age diminishes constantly, and older capable of working age grows too.

The article analyses the social problems of youth in Ukraine, one of major there is a problem of insufficient employment, that is conditioned by several reasons: disparity at the market of labour, low adapted youth, absence of experience, increase requirements in relation to employment, to maintenance, character and terms of labour.

We determine also that deformation of the age-related structure conduces to the increase of level of the demographic loading on working citizens, and does not give an opportunity to promote the social standards of life and is reason of general processes of impoverishment of population.

Key words: demographic development; process of depopulation; level of employment; labour-market youth; sexual-age-old structure of population.

© Н. О. Кодацька, 2017

Постановка проблеми. Формування ефективного ринку праці – необхідна умова функціонування і розвитку продуктивної економіки. Слід зауважити, що ринок праці змінюється через вплив на нього різноманітних факторів. Проблема збереження нації нині основна в нашій країні, без розв’язання якої всі інші питання втрачають актуальність. Унаслідок впливу економічних, політичних, демографічних і багатьох інших факторів процес народжуваності відхиляється від норм простого відтворення населення, призводячи до скорочення чисельності його економічно активної частини. Простежуються постійне зменшення пропозиції робочої сили, неконтрольована зовнішня міграція, загальна несприятлива демографічна ситуація. Оскільки надалі проблема дефіциту робочої сили може значно загостритися, детальний аналіз демографічної ситуації має досить суттєве значення. У зв’язку з тим, що в нашій країні зменшується абсолютна чисельність працездатного населення, виникають різні асиметрії на ринку праці. Цей фактор разом із низькою оплатою праці порівняно із країнами Євросоюзу не тільки не стимулює підвищення продуктивності, інтенсивності, якості робочої сили, але й призводить до деградації найбільшої цінності держави – трудових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню різних аспектів проблеми функціонування ринку праці присвячено значну кількість наукових робіт таких науковців, як Д. Богиня, Е. Лібанова, О. Павловська, С. Злупка, В. Мортікова, І. Петрова, Л. Шевченко.

Молодіжні аспекти зайнятості, питання формування ринку праці молоді – предмет наукового зацікавлення багатьох вітчизняних учених, серед яких: С. Бандур, О. Грішнова, І. Гнибіденко, С. Злупко, В. Скуратівський, В. Онікієнко, В. Петюх, М. Хмелярчук та ін. Однак досліджень впливу демографічних факторів на формування молодіжного ринку праці нині недостатньо, і це зумовлює потребу зосередитись на даному питанні ретельніше.

Мета статті – розкрити особливості функціонування і розвитку молодіжного ринку праці, дослідити механізм впливу демографічних факторів на формування чисельності економічно активного населення, а також провести структурно-порівняльний аналіз статевого складу населення з метою з’ясування пропорції певних його вікових груп.

Виклад основного матеріалу. Демографічний фактор негативно впливає на ринок праці, це своєрідний обмежувач економічного зростання. Демографічний фактор розуміємо як природне відтворення трудових ресурсів, якому властиве співвідношення контингентів, що вступають у працездатний вік, і контингентів, які припиняють трудову діяльність (у зв’язку з віком, інвалідністю або смертю). Кількісне співвідношення цих контингентів для певного періоду розвитку ринку праці зумовлює приріст або спад робочої сили. Крім природного відтворення населення, демографічні показники включають зміни його чисельності в результаті міграційних процесів. До якісних демографічних характеристик, що впливають на рівень соціально-трудової активності робочої сили, належать вікова і статева структури, рівень кваліфікації, трудова мобільність робочої сили, її здатність розвиватися.

Тривала депопуляція населення нашої країни за рахунок природного зменшення зі значним переважанням смертності над народжуваністю призвела до катастрофічних демографічних втрат. Так, за останні 25 років чисельність населення через депопуляцію зменшилася майже на 10 млн осіб і на кінець 2016 р. становила 42,6 млн. Майбутні втра-

---

ти у зв'язку з вичерпанням потенціалу демографічного відтворення будуть не менш значимими й за експертними оцінками та прогнозом Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України можуть до 2040 р. бути у межах 12 млн осіб [1, 114].

Зауважимо, що сумарний коефіцієнт народжуваності в Україні нині становить близько 1,6, що недостатньо для простого відтворення населення. Схожа ситуація спостерігається в країнах Європейського Союзу – 2016 р. коефіцієнт народжуваності в Бельгії становив 1,74, у Німеччині – 1,47, у Франції – 2,01, в Нідерландах – 1,71, в Австрії – 1,47 [2].

Серйозною проблемою в сучасній демографічній ситуації нашої країни також є безперервний процес “старіння” населення, який прямо залежить від його природного відтворення й міграції. Чисельність населення молодше працездатного віку постійно зменшується, а старше – зростає. Деформація вікової структури призводить до зростання рівня демографічного навантаження на працюючих громадян, а також не дає змоги підвищити соціальні стандарти життя та є причиною загальних процесів зuboжіння населення.

Ринок праці визначаємо як динамічну систему, що містить комплекс соціально-трудоових відносин щодо умов найму, використання й обміну робочої сили на життєві потреби, механізм попиту і пропозиції. Тобто ринок праці являє собою механізм взаємовідносин що діє у рамках певного економічного простору між роботодавцем, який потребує робочої сили, та потенційним працівником, котрий пропонує власну робочу силу в даний момент часу. Відповідно молодіжний ринок праці становить певну систему соціально-економічних відносин між молоддю, яка починає трудове життя, і роботодавцем щодо найму або продажу робочої сили, зважаючи на рівень кваліфікації, знань, умінь і навичок [3, 37].

Молодь, як одна з головних продуктивних сил, має високий трудовий потенціал, соціальну й трудову мобільність, характеризується енергійністю, швидкістю навчання, прагненням до інновацій, творчим мисленням. Відповідно до Закону “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні”, молоддю визначаємо громадян України віком від 14 до 35 років. Джерела формування ринку праці молоді: підліткова група (до 18 років); студенти та молоді люди, що завершують власну професійну підготовку (18–24 років); молоді люди (25–35 років), які зробили свій професійний вибір.

Процес формування ринку праці залежить від багатьох чинників. Основні демографічні чинники: рівень народжуваності та смертності, статевовікова структура населення, процеси міграції, динаміка чисельності населення за типом поселення тощо. Ключова передумова інноваційного розвитку сучасного суспільства та формування конкурентоздатної економіки України – забезпечення залежного рівня відтворення населення і стабільність демографічного розвитку. Однак населення України за 25 років незалежності зазнало суттєвих втрат: чисельність молоді країни з 16 173 тис. осіб у 1991 р. скоротилася до 11 829 тис. осіб у 2016 р. відповідно. Тобто від’ємний приріст вікового контингенту 14–35 років становив 4344 тис. осіб. Депопуляція українського населення відбувається за рахунок майже всіх вікових категорій, однак темпи зниження чисельності молоді випереджають темпи втрат серед інших вікових контингентів. Так, упродовж 2011–2016 рр. цей показник зменшився на 2 048 327 осіб, тобто на 14,8 %, а питома вага молоді в загальній чисельності населення – з 30,4 % до 27,8 % (табл. 1).

**Показники народжуваності та смертності в Україні
(на 1000 осіб наявного населення) [4]**

Рік	Міські поселення та сільська місцевість		Міські поселення		Сільська місцевість	
	народжуваність	смертність	народжуваність	смертність	народжуваність	смертність
1991	12,6	12,1	12,7	10,2	12,7	16,1
1992	12,1	12,9	11,9	10,8	12,6	17,2
1993	11,4	13,4	11,0	11,4	12,5	17,6
1994	10,7	14,2	10,1	12,2	12,0	18,5
1995	10,0	14,7	9,3	12,8	11,6	18,8
1996	9,6	15,4	8,8	13,6	11,1	19,1
1997	9,2	15,2	8,4	13,3	10,7	19,2
1998	8,7	14,9	8,0	13,0	10,2	18,9
1999	8,4	14,4	7,6	12,6	9,9	18,1
2000	7,8	14,9	7,1	13,1	9,3	18,5
2001	7,8	15,4	7,2	13,8	9,2	18,8
2002	7,7	15,3	7,2	13,8	8,7	18,6
2003	8,1	15,7	7,7	14,0	9,0	19,1
2004	8,5	16,0	8,3	14,3	9,1	19,6
2005	9,0	16,0	8,9	14,4	9,3	19,6
2006	9,0	16,6	8,9	14,8	9,4	20,5
2007	9,8	16,2	9,6	14,5	10,3	19,8
2008	10,2	16,4	9,9	14,7	10,7	20,1
2009	11,0	16,3	10,8	14,6	11,6	19,9
2010	11,1	15,3	10,8	13,7	11,9	18,9
2011	10,8	15,2	10,4	13,7	11,9	18,6
2012	11,0	14,5	10,5	13,1	12,1	17,7
2013	11,4	14,5	10,9	13,1	12,6	17,7
2014	11,1	14,6	10,5	13,2	12,3	17,7
2015	10,8	14,7	10,2	13,2	12,2	18,1
2016	10,7	14,9	10,4	13,2	11,3	18,0

Крім того, 2016 р. зменшувалась чисельність молоді як у містах, так і в селах. Зокрема, у міських поселеннях цей процес відбувався швидше: за останні 5 років кількість молоді у міській місцевості скоротилася на 1 567 382 особи (16 %), у сільській – на 480 945 осіб (11,7 %). У зв'язку із цим порівнюються показники питомої ваги молоді за типом поселення. Так, у містах їхня частка в чисельності населення наближається нині до 28 % проти 27,3 % молоді у сільській місцевості. Частка молодих містян у загальній чисельності молоді становить 69,4 % (для порівняння 2011 р. – 70,5 %, 2006 р. – 71 %), притому, що питома вага всього міського населення в Україні тільки наближається до 69 % [4].

Оскільки молодь в Україні демографічно неоднорідна, об'єднує досить різних за віком, статусом і рівнем освіти людей, важливою ознакою є її віковий склад. Аналіз вікового складу молоді та його змін в останні роки засвідчує поглиблення “старіння” цього контингенту внаслідок перерозподілу у віковому складі молоді на користь порівняно старших вікових груп (30–34-річних, останнім часом – 25–29-річних), частка

яких на кінець 2016 р. збільшилась до 60,2 % (на кінець 2011 р. – 55,1 %). Основною причиною таких змін був різкий спад народжуваності у кризових 90-х рр. минулого століття. Таким чином, станом на кінець 2016 р. найчисленнішою п'ятирічною віковою групою була молодь віком 30–34 років – 3,5 млн осіб, віком 25–29 років – 3,4 млн осіб, віком 20–24 роки – 2,6 млн осіб, наймолодших представників молодіжного контингенту (підлітків віком 15–19 років) – майже 2 млн осіб. Порівняння вікового складу молоді за типом поселення засвідчує, що в селах частка наймолодших вікових груп осіб вища ніж у містах. Це зумовлено тим, що в сільській місцевості порівняно вища народжуваність, а міські поселення – центри тяжіння високоосвіченої молоді з певним трудовим досвідом, де й структурна перевага старших вікових груп молоді наразі виражена чіткіше (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл постійного населення України на певні вікові групи за типом поселень (станом на 1 січня 2016 р.) [4]

Населення	Усього населення	0–14 років	0–15 років	0–17 років	16–59 років	15–64 років	18 років і старше	60 років і старше	65 років і старше
Міські поселення та сільська місцевість	42 590 879	6 494 293	6 856 311	7 614 006	26 317 358	29 327 724	34 976 873	9 417 210	6 768 862
Міські поселення	29 346 155	4 297 338	4 522 803	5 008 013	18 461 983	20 591 959	24 338 142	6 361 369	4 456 858
Сільська місцевість	13 244 724	2 196 955	2 333 508	2 605 993	7 855 375	8 735 765	10 638 731	3 055 841	2 312 004

За останніми даними в Україні на кожну 1000 чоловіків припадала 1151 жінка, або на кожних 1000 жінок – в середньому 869 чоловіків. Тобто, пропорції зміщені на користь жінок. Це пояснюється тим, що в Україні наявна велика розбіжність у тривалості життя чоловічого та жіночого населення. У нашій країні жінки переживають чоловіків у середньому на 11 років. Такий розрив спостерігається в Білорусі, Естонії, Казахстані, а в Російській Федерації та Латвії він сягає рекордного у світі рівня – 12 років. Натомість у країнах Європи ця різниця коливається в межах від 5 до 8 років.

Чисельність населення країн Європейського Союзу також постійно змінюється, але такого стрімкого зниження, як в Україні, не спостерігається. У певних країнах навіть наявне стійке підвищення чисельності населення (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка чисельності населення деяких країн ЄС [2]

Країна ЄС	Чисельність населення, осіб		
	2007 р.	2010 р.	2016 р.
Бельгія	10 584 534	10 839 905	11 289 853
Німеччина	82 314 906	81 802 257	82 162 000
Франція	63 645 065	64 658 856	66 661 621
Нідерланди	16 357 992	16 574 989	16 979 120
Австрія	8 282 984	8 351 643	8 700 471

Слід зауважити, що основна мета структурно-порівняльного аналізу статевого складу – з’ясувати пропорції не стільки всього населення, скільки певних його груп (вікових, соціальних). Це вкрай важливо для нормального процесу відтворення населення. Збалансованість статей у межах вікових контингентів не є стійкою. Така рухливість має певну закономірність розподілу: під час переходу з групи новонароджених, де переважає частка чоловічої статі (51,2 % хлопчиків проти 48,8 % дівчаток або близьке значення з незначною варіацією), до молодих вікових груп співвідношення статей вирівнюється. Під час просування до старших вікових груп частка жінок переважає. Це відбувається через порівняно вищу смертність чоловіків через біологічні (зниженість інстинкту самозбереження, більша вразливість захворюваннями) та соціальні причини (переважання важких і небезпечних умов діяльності, поширеність шкідливих звичок тощо), а також унаслідок втрат чоловічого населення під час останніх війн. Узагальнювальним показником статевих пропорцій є вік балансування – вік, у якому чисельність чоловіків і жінок урівноважується. За оптимальних умов він має наближуватись до верхньої межі плідного віку (50 років). В Україні вік балансування становить 32 роки, а в містах сягає 28 років, тобто на молодіжному ринку праці частка чоловіків і жінок вирівнюється [5].

Порівняльний аналіз показників смертності за статтю засвідчує високу передчасну смертність саме чоловічого контингенту. Так, смертність у чоловіків віком 15–34 роки протягом останнього десятиліття втричі перевищує відповідні показники серед жінок. Лише у віковій групі 15–19 років перевищення смертності дещо менше і становить не більше 2,5 раза. Отже, висока передчасна смертність чоловіків працездатного віку – надзвичайно гостра демографічна проблема сучасної України (табл. 4).

Згідно із сучасним демографічним прогнозом в Україні скорочуватиметься чисельність населення віком 15–34 роки, проте саме цей віковий контингент формує інтелектуальний потенціал країни та є основним складником середнього класу.

Запорукою матеріального благополуччя країни та її інноваційного розвитку є освіченість населення. Рівень освіти населення України – один із найвищих серед країн Східної та Центральної Європи. Сучасна українська молодь асоціює високий рівень освіти з перспективою успішності, благополуччям, високим рівнем доходів і самореалізацією. В результаті проведення соціологічного дослідження Українсь-

ким інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка та за підтримки Державної служби молоді та спорту України в рамках програми “Ціннісні орієнтації сучасної молоді України”, в якій взяли участь 1002 особи віком від 14 до 35 років, серед життєвих пріоритетів молоді 99 % виділили сім’ю, 94 % – друзів і 84 % роботу [6].

Таблиця 4

**Розподіл постійного населення України за статтю і типом поселень
(станом на 1 січня 2016 р.), осіб [4]**

Міські поселення та сільська місцевість			Міські поселення			Сільська місцевість		
Обидві статі	чоловіки	жінки	Обидві статі	чоловіки	жінки	Обидві статі	чоловіки	жінки
42 590 879	19 717 881	22 872 998	29 346 155	13 463 658	15 882 497	13 244 724	6 254 223	6 990 501

Пріоритетне місце в розвитку сучасного суспільства належить інтерактивним технологіям, особливо всесвітня мережа Інтернет, без якої неможливо уявити життя сучасного споживача інформаційних потоків. Дослідження інтернет-аудиторії України у 2016 р., за даними компанії Google, виявило, що у віковій групі 16–24 років регулярними користувачами Інтернету є рекордні 96 % опитаних, причому в опитуваннях взяли участь більше 1000 осіб з вибіркою по всій Україні [5].

Важлива основа побудови економіки знань – доступність та якість вищої освіти. У сучасних умовах інноваційного розвитку економіки якість освіти визначає не тільки конкурентоспроможність окремо взятого випускника ВНЗ на ринку праці, але й економіки країни в цілому. Позитивна динаміка кількості осіб, які здобували вищу освіту в розрахунку на 10 тис. осіб, засвідчила збільшення активності тих, хто навчається у ВНЗ III–IV рівнів акредитації. Незважаючи на високий освітній рівень молоді, в Україні існує факт формальності вищої освіти. Сучасною тенденцією є те, що молодь вступає до ВНЗ не для отримання певного рівня необхідних у майбутній професії знань та вмінь, а для переваги на ринку праці, щоб отримати одну з ознак престижності та певної гарантії високого рівня доходів. Важливим показником доступності й розвитку вищої освіти в країнах ЄС вважають питому вагу населення з вищою освітою. Так, в Україні питома вага молоді віком 25–34 роки з наявною вищою освітою становила у 2016 році 48,4 %, тоді як у Бельгії – 42,7, Німеччині – 32,3, Франції – 45, Нідерландах – 46,3, Австрії – 38,7 % [2].

Суттєвим демографічним чинником, який має значний вплив на формування молодіжного ринку праці, є міграційні процеси. У контексті міграції молоді люди визнані однією з наймобільніших демографічних груп. Особливість міграційного руху молодого населення України – його спрямованість на високорозвинені регіони, а основним напрямом залишається переміщення населення з регіональної пе-

риферії в обласні центри та їхні приміські зони. Ця тенденція не лише зумовлює демографічні диспропорції, зокрема старіння населення в сільській місцевості та малих містах, але й пришвидшує процеси депопуляції на певних територіях. Максимальна міграційна активність молоді притаманна періоду 2002–2007 рр., її пік був у 2004 р. (944,3 тис. осіб). Починаючи з 2013 р., міграційний обіг молодого населення України різко скорочувався й 2016 р. сягнув свого мінімуму (593,9 тис. осіб). Відповідно до статистичних даних, частка молоді у загальному міграційному обігові України у 2016 р. становила 56,4 % [7].

Статеві-вікова піраміда засвідчує два піки міграційної активності молоді – у 17 та 22 роки. Перший пік активності припадає на етап, коли 17-річні юнаки і дівчата закінчують навчання у загальноосвітніх навчальних закладах і включаються в навчальну міграцію. Другий активний період, в якому беруть участь переважно випускники ВНЗ, пов'язаний із подальшою міграцією з метою пошуку роботи й працевлаштування. Найбільшою мобільністю вирізняється молодь віком від 17 до 23 років. У віці 23–26 років активність молодих мігрантів серед жіночого населення перевищує відповідні показники серед чоловіків, але із 31-річного віку міграційні процеси знову набувають попередніх співвідношень, коли частка мігрантів-чоловіків переважає над часткою мігрантів-жінок [8, 87].

Серед соціальних проблем молоді в Україні однією з найважливіших є недостатня її зайнятість, що обумовлено низкою причин: невідповідністю між попитом і пропозицією праці, низькою адаптованістю молоді на ринку праці, відсутністю досвіду роботи, підвищеними вимогами щодо працевлаштування, змісту, характеру й умов праці. Основним показником, що характеризує зайнятість на ринку праці, є рівень зайнятості, який визначається як відношення (у відсотках) кількості зайнятого населення віком 15–70 років до всього населення зазначеного віку чи населення за відповідною соціально-демографічною ознакою (табл. 5).

Таблиця 5

Рівень зайнятості населення за статтю, віковими групами та місцем проживання у 2016 р. [7]

Населення	Усього, %	У тому числі за віковими групами, років							Працездатного віку
		15–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60–70	
Все населення	56,7	28,2	71,8	74,3	79,1	78,6	61,7	14,5	64,7
Жінки	51,7	24,8	63,1	67,1	75,1	77,8	56,4	12,2	60,9
Чоловіки	62,2	31,3	80,1	81,3	83,1	79,4	68,2	17,9	68,7
Міські поселення	57,4	25,6	74,4	76,4	80,5	80,0	62,1	13,1	66,0
Сільська місцевість	55,1	32,7	66,3	68,6	75,7	75,7	60,9	17,5	62,0

Рівень зайнятості за всіма віковими групами протягом останніх років має тенденцію до зниження, але переважно ця тенденція проявляється у віковій групі 25–29 років. Якщо 2007 р. рівень зайнятості цієї групи становив 76,5 %, то 2016 р. він

зменшився на 4,7 відсоткових пунктів і дорівнював 71,8 %. Проте рівень зайнятості молоді в країнах Європейського Союзу (вікової групи 15–29 років) дещо нижчий і становив 2016 р. у Бельгії – 41,9 %, Німеччині – 58,1, Франції – 43,9, Нідерландах – 69,6, Австрії – 63,4 % [2].

Також важливо зазначити, що 2016 р. рівень безробіття серед молоді віком 25–29 років, визначений за методологією Міжнародної організації праці, становив 8,7 %. Серед осіб віком 15–24 років цей показник – 17,4 % та був удвічі вищим, ніж серед усіх вікових груп. Високий рівень безробіття зумовлений тим, що значна частина молодих людей не має необхідних професійних навичок і досвіду роботи. Кількість осіб у віці до 35 років, які 2016 р. мали статус безробітного, становила 698 тис. осіб, або 45 % від загальної чисельності безробітних усіх вікових груп [9].

Зауважимо, що рівень безробіття в Україні, визначений за методологією МОП, становить 9,1 % від економічно активного населення (табл. 6).

Таблиця 6

Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за статтю, віковими групами та місцем проживання у 2016 р., % [9]

Населення	Усього %	У тому числі за віковими групами, років							Працездатного віку
		15–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60–70	
Усе населення	9,1	22,4	11,2	9,7	7,2	7,6	6,3	0,1	9,5
Жінки	8,1	21,9	10,8	8,4	6,7	7,1	4,6	0,0	8,5
Чоловіки	10,1	22,7	11,4	10,8	7,7	8,1	7,9	0,1	10,4
Міські Поселення	9,0	23,5	10,8	9,4	7,5	7,6	6,3	0,1	9,3
Сільська Місцевість	9,4	20,7	12,0	10,8	6,6	7,6	6,4	–	9,9

Рівень безробіття серед чоловіків становить 10,1 %, тоді як серед жінок – 8,1 % від економічно активного населення. Водночас рівень безробіття в Україні досить схожий на країни Європейського Союзу – 9,4 % (зокрема, в Бельгії – 8,5 %, Німеччині – 4,6, Франції – 10,4, Нідерландах – 6,9, Австрії – 5,7 %) [2].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Кризові демографічні процеси останніх років призвели до наявних і потенційних втрат трудового потенціалу і, як наслідок, деформації його структури, формування дефіциту власної робочої сили у майбутньому, суттєвого погіршення якості працездатного населення. Неузгоджені соціально-економічні, суспільно-політичні перетворення в Україні не сприяють формуванню прогресивної системи розвитку працересурсного потенціалу держави [10, 120]. Сучасний національний ринок праці, який перебуває ще у стадії формування, характеризується недостатньою еластичністю, слабкою здатністю до саморегулювання, низькою ефективністю використання робочої сили, браком ефективних механізмів стимулювання підвищення рівня продуктивності праці. За таких умов необхідним та обов'язковим є державне управління й регулювання процесів розвитку не тільки ринку праці, але

й відтворення працересурсного потенціалу. Зауважимо, що демографічна поведінка і настрої населення безпосередньо залежить від соціально-економічного стану країни та має виражений інерційний характер, що обмежує можливості для швидкої зміни демографічної ситуації.

Крім того, на ринку праці не використовується значна частина трудового потенціалу молоді, яка часто не витримує конкурентної боротьби із представниками старших вікових груп. Розвиток молодіжного сегмента ринку праці характеризується посиленням дисбалансу між попитом і пропозицією праці, зниженням рівня економічної активності молоді, зростанням рівня безробіття, збільшенням частки молодих людей, зайнятих у неформальній сфері економіки, збільшенням чисельності молодих трудових мігрантів. В основі цих негативних тенденцій лежить недосконалість механізмів державного регулювання молодіжного сегмента ринку праці, на пошук вдосконалення яких будуть спрямовані подальші дослідження.

Список використаних джерел:

1. Мельниченко О. Б. Оцінка молодіжного ринку праці України / О. Б. Мельниченко // Інноваційна економіка. – 2014. – № 3. – С. 113–118.
2. База даних статистичної служби Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show>
3. Корчун М. З. Шляхи підвищення економічної активності та зайнятості молоді на ринку праці України / З. М. Корчун // Україна: аспекти праці. – 2008. – № 3. – С. 35–39.
4. Населення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Гендерна дискримінація на ринку праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rabota.ua>
6. Ціннісні орієнтації сучасної української молоді: щорічна доповідь Президента України Верховній Раді України про становище молоді в Україні (за підсумками 2016 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dsmsu.gov.ua/media/2016/11/03/22/Shorichna_dopovid
7. Економічна активність населення України 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / за ред. Е. М. Лібанова. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.
9. Ринок праці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Семенова Л. Ю. Проблеми та перспективи розвитку молодіжного ринку праці в Україні [Електронний ресурс] / Л. Ю. Семенова // Вісник Академії митної служби України. Серія: “Економіка”. – 2015. – № 2 (54). – С. 119–124. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/UJRN/vamsue_2015_2_15